

Michiel van Erp:

‘Ik toon de kwetsbaarheid’

Documentairemaker en toneelregisseur Michiel van Erp (57) maakt een vierdelige documentaire-serie over de lhbtq+-beweging in Nederland. ‘Het is interessant als mensen niet in de pas lopen en hun dromen durven na te jagen.’

TEKST: BRAM DE GRAAF, BEELD: INEKE OOSTVEEN

De zon schijnt fel door ramen van de werkkamer van Michiel van Erps Amsterdamse grachtenpand, waar hij klaar zit om te vertellen over zijn nieuwe programma-serie *De roze revolutie*. Daarin neemt hij de historie van de lhbtq+-beweging in Nederland onder de loep. De letters staan voor: lesbisch, homoseksueel, biseksueel, transgender, intersekse en queer, de + voor al die mogelijk anderen die worstelen met hun (seksuele) geaardheid.

Waarom moest deze serie gemaakt worden?

“In deze tijd zijn mensen enorm bezig om voor hun identiteit op te komen. Vroeger was het nog gewoon lhbt-wereld, nu is het de lhbtq+-wereld. Ik was nieuwsgierig naar de jonge generatie: wie ze zijn ze? Wat doen ze? Ook werd ik de afgelopen jaren steeds bozer over hoe er tegen lhbt’ers werd aangekeken. Ik merkte dat ik zelf laconiek was geworden. Zo van: ach, het is nu eenmaal zo dat ze ons uitschelden. En het is normaal dat Youp van ‘t Hek ‘pisnicht’ mag blijven roepen, omdat hij vindt dat hij daar recht op heeft. Zonder te beseffen wat dat voor gevolgen heeft. Ik dacht: als dat me dwarszit, moet ik er iets mee doen.”

Ik begreep dat je zelf een zorgeloze jeugd had. Hoe kom je er dan achter waar de pijn zit in de samenleving?

“Pijn? Ik vind juist dat ik de mooie kanten van het leven laat zien. Kwetsbaarheid is een beter woord. Ik vind het interessant als mensen zich kwetsbaar durven opstellen en niet in de pas lopen. En als ze ingewikkelde, onzekere avonturen aangaan en hun dromen durven na te jagen.”

'Ik vind het een fijn aspect van mijn filmwerk om thuis te zijn bij mensen waar ik normaal nooit over de vloer zou komen'

PASPOORT

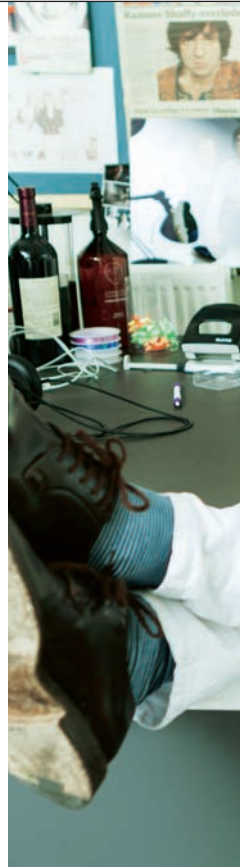
Naam: Michiel van Erp

Geboren: 4 oktober 1963 in Eindhoven

Privé: Getrouwd met ontwerper Paul Stork

Opleiding: Industrieel Ontwerpen aan TU Delft

Carrière: Werkte na zijn afstuderen in 1988 vier jaar als acteur bij verschillende theatergezelschappen. Maakt sinds 1992 documentaires en tv-programma's, zoals *Lang Leve ...*, *Vergeet mij niet* (over de Zangeres Zonder Naam) – waarna er talrijke portretten volgden, *Hollands welvaren*, *Ramses*, *Pretpark Nederland* en onlangs de drama-serie *I.M.* (over Ischa Meijer). Daarnaast regisseert hij sinds 2001 toneelstukken, heeft hij sinds 2003 een eigen productiebedrijf (De Familie) en ging in 2018 zijn eerste Nederlandse speelfilm *Niemand in de stad* in première.

Welke droom joeg Michieltje uit Eindhoven na?

“In ieder geval nooit om filmer te worden, daar ben ik pas later ingerold. Ik kom uit een leuk gezin met drie broertjes – ik was de derde – en mijn ouders waren hardwerkende middenstanders. Ze hadden een muziekwinkel en muziekschool aan huis. Ze hebben ons met veel liefde en verwondering naar het leven opgevoed. Het was altijd een drukte van jewelste in huis met mensen die muziekles hadden of in de winkel iets kwamen kopen. En daar buitelden wij als vier jongetjes doorheen. Er was totaal geen competitie onderling. We zaten op verschillende scholen, iedereen mocht doen wat hij zelf wilde.”

Wat deed jij graag?

“Toneelspelen en naar mensen luisteren. Er kwamen allerlei soorten en types over de vloer en ik vond het heerlijk om dan in de winkel op een krukje te luisteren naar hun verhalen. Wellicht komt mijn liefde voor verhalen daar vandaan. Nog steeds vind ik het een fijn aspect van mijn filmwerk om thuis te zijn bij mensen waar ik normaal nooit over de vloer zou komen.”

Wanneer kwam jij erachter dat je op jongens viel?

“Op mijn twaalfde, ik heb het verteld toen ik veertien was. Het was voor mij totaal geen issue. Mijn ouders reageerden ook heel positief. In hun winkel hadden ze al zo veel soorten en maten mensen ontmoet, ze keken nergens van op. Achteraf besef ik dat dit best bijzonder was, want veel verhalen over een coming-out zijn beladen. Ook in Eindhoven kon ik zijn wie ik wilde zijn. Ik heb me daar nooit alleen gevoeld.”

Je wilde naar de toneelschool. Waarom kiest iemand die acteren ambieerde uiteindelijk voor de TU Delft?

“Tja, ik werd afgewezen voor de toneelschool omdat ik te jong was. Mijn broer studeerde ook op de TU. Ik zweefde tussen mijn puberteit en volwassenheid en realiseerde me: nu wordt het leven serieuzer, ik moet iets kiezen wat ik de rest van mijn leven ga doen. Ik deed industrieel ontwerpen en het leuke daarvan is dat je van niets iets leert maken. Ik heb er alleen nooit iets mee gedaan. Maar ik heb er wel in mijn eerste jaar Paul ontmoet, met wie ik ben getrouwd.”

Hoe zou je de sfeer in de homowereld van destijds beschrijven?

“Het was eind jaren 80. De feesten waren geweldig en uitbundig, maar ook had aids zijn intrede gedaan in de scene. Dat hing als een zwaard van Damocles boven het leven. Niemand wist precies wat het was, alleen dat het zeer waarschijnlijk werd overgedragen door onbeschermd seks. Er heerste een enorme angst. Kon je iemand nog wel aanraken? Omdat ik zelf een vaste relatie had, stond ik er anders in. Maar ook in mijn omgeving stierven mensen en dat maakte diepe indruk. Daarom besteed ik er in *De roze revolutie* een aflevering aan.”

Wat raakte je het meest tijdens het draaien?

“Aids heeft flinke littekens achtergelaten op de generatie die zo’n tien jaar ouder is dan ik. Ik interviewde een man die in een paar jaar tijd 67 mensen verloor. Hij toonde me zijn adresboekje van toen. Daarin zijn veel namen doorgestreept met een kruis erachter. Nu hij op leeftijd is, heeft hij er veel last van gekregen en is hij in therapie gegaan.”

Zijn er parallellen te ontdekken over hoe er destijds naar aids werd gekeken en nu naar corona?

“Er zijn toen veel meer mensen aan aids overleden dan nu aan corona. Ook aids was een virus waarvan mensen niet wisten hoe ze daarmee moesten omgaan. Maar er werd niet zo veel mee gedaan. Corona treft iedereen. En aids met name homo’s.”

En dus dacht men: eigen schuld, dikke bult.

“Precies. Het gekke is dat de homogemeenschap zich daar toen bij heeft neergelegd. Daarom wilde ik ook deze serie maken. Ik kan er dan wel niets meer aan veranderen, maar het is goed om die geschiedenis een keer te vertellen.”

‘Ik kan beter niet hand in hand met Paul over straat. Dat is toch raar?’

Wat komt in je serie nog meer aan bod?

“Aan het einde van de aidsgolf organiseerde Amsterdam de Gay Games, kort erna werd het eerste homohuwelijk gesloten. Dat zijn ijkpunten: kijk wij bestaan, we hebben dezelfde rechten. Op papier was dat misschien zo, maar die lhbt-wereld werd helemaal niet geaccepteerd. Kijk naar nu. Alleen die letters lhbtq+ al. Er zijn dus heel veel mensen die zich nog niet gezien voelen, met name transseksuelen en interseksue-mensen. Zij krijgen nu pas een beetje aandacht. Er is nog een lange weg te gaan. De samenleving is alleen zo gepolariseerd. Iedereen staat tegen over elkaar en is met zichzelf bezig. Daarom stoort ik me ook zo aan Youp van ‘t Hek met zijn ‘pissnicht’. Mensen zoals hij hebben invloed. Zet die invloed dan in om iets positiefs te brengen, in plaats van iets negatiefs. Het zijn kleine dingen, maar als je het allemaal optelt is het heel groot. Dat vind ik zorgwekkend.”

Vind je het anno 2021 nog wel leuk om homoseksueel te zijn?

“Haha. Ja, hoor. Het zit alleen zo in mijn systeem gebakken dat ik beter niet hand in hand met Paul over straat kan. En dat ik niet achter die fietser aan ren, die me voor kankerhomo heeft uitgescholden, als ik buiten een biertje sta te drinken met vrienden. Het zal wel, denk ik dan. Maar dat is toch raar?”

De roze revolutie | maandag | 20.35 | VPRO | NPO 2